

Lutino weng romo pwonye Dul me 10: Too-lit ki Regina Okello

Acakki: I tye ka winyo dul lwod-wa me Lutino weng romo pwonye. Lwod man jo ma kelo bot-wu en aye Backup Uganda kacel ki Brainstad. I romo winyo dul lwod-wa ni bene ki i wiyamo me internet i wang www.backupuganda.org ki bene ka i tye onyo bedo i Gulu, ci i romo nongo dul lwod man calo dawn ma ki mako ki i Mega FM kacel ki i ka poko jami namo onyo lagal wang ki wer ma ki lwongo ni Divine Video and Music Library. Ki bene i gangi kwan magi; Highland Primary School, Gulu Prison Primary School, Gulu Town Primary School, Mary Immaculate Primary School, St. Joseph Primary School ki Christ the King Demonstration Primary School. Ka i nen i maro dul lwod me pwonye wa ni, ci bed agonya me nywako ki lupaco ni, lurem ki jirani. Ka i nen dano mapol guwinyo pi goro ma yelo lutino i pwonye onyo kwan, ci waromo lweny kacel me konyo lutino wa.

Too-lit: Wajolo-wu ka winyo dul lwod-wa me apar me lutino weng romo pwonye kama tin watye ka nywako lok kacel ki lanywal ma tye ki latin ma tye ka yeke ki goro i kit me kwan. Iya yom ni e tin tye kwedwa kany me nywako lok mapol kama wabipwonyo jami mapol dok wabiniang bene jami mapol ma mako kit yoo ango ma ngat acel acel macalo lanywal romo bedo kwede ki kero me konyo latin matye ka yeke ki goro i kit me kwan me neno ni en bene okwano dok onongo jami weng ma mite i kwo kit ma mito onong kwede. Apwoyo twatwal dok wajoli

Regina Okello: Apwoyo bene

Too-lit: Dong me cako ne, an nyinga Too-lit, atye latic me Backup, atiyi macalo lapwony

Regina Okello: An nyinga ki lwongo ni Regina Okello

Too-lit: Regina Okello en aye tin tye lanywal ma wabinywako kwede mapol i lok ma mako goro ma yelo lutino i kwan. Dong ka wacako, ma pud peya wadonyo i lok kikome, amito kong i titi-wa makato ne kit ma i nongo jami ne obedo kwede nicake ma two gemo ma leb munu lwongo ni 'Corona' odonyo kama waneno ki loro gangi kwan, lutino mapol- mito awac ni lutino weng pe dong gumede ki kero mo me bedo ki gum me kwan, obedo tic matek tung bot lunyodo me neno ni giyele i yoo mapatpat me neno ni lutino omede ki kwan onyo pe wigi owil woko ki kwan ka kwan bicake nongo olo too gubed ki ngec me neno ni guwoto ki kwan gi anyim maber. Dong in macalo lanywal wamito i titi-wa kong kit ma i nongo jami obedo kwede ki tung bot in macalo lanywal.

Regina Okello: Apwoyo twatwal, lok me corona eni pe obedo yot, obedo gin matek adada i kwo pa wan lunyodo ki lutino weng ma watye kwedgi. I kare ma two corona donyo i Uganda ma ki cako loro school, wabedo ki tam ni gwok ki biloro school ni acel onyo ariyo mo pien ma naka yam gin macalo meno peya otine ento odwogo dong gin makome, ocake ki cabit ariyo ni-wakuru dwe acel okato, dwe abic okato, man dong kombedi mwaka ariyo okato lutino tye gang ci

pe obedo yot pien okelo aloka-loka mapatpat i kwo pa lutino ma lutino kikomgi guol bedo gang, lutino mito kwan ento dong pe tye yoo mo. Ento macalo lanyodo dong i nongo ni twora i bedo ki latin makwo loyo ma ki diyo lutino odok i gang kwan ma jami tye matek ci lutino otoo i gang kwan oweko watyeko bedo ka yeke ki lutino kumeno. Madong gamente obino ki tam me pwoonyo lutino i TV ki radio ma gin eni ocake bene ento pe aneno otiro yoo twatwal, konye pe obedo matek twatwal i kin dano. Lutino otemo kwan ki i TV bota kany ento peko ne obedo dwong, me acel, pe giketo cwinygi- kadi ki yabo channel eno ni giloko i mukene pien nongo pe tye ka niango gi maber, i radio bene pe obedo yot oweko gin ariyo ni pe otiyo bota.

Too-lit: Wapwoyo twatwal. Meno en aye acara ma lunywal mapol gunongo dok bene pud tye kamede anyim pien gin ma pud gitimo wek kwan omede anyim pud peke ento watye ki gum me waco ni Miri oyele dong kama guwaco ni kwan obcake dong maber. Dong ka wacako, wamito walok mapol i kom ma mako goro mapatpat ma lutino yeke kwede i kare me kwan. Kit ma waniang kwede, in i tye i kin lanyodo mapol ma lutino gi tye ka yeke ki goro onyo kwayi goro magi i kit me kwan. Dong wamito niang ki boti matut, in I niang ningo ka ki loko i kom goro ma yeke lutino i kit me kwan ki dong i romo tito wa bene kit ma in macalo lanywal onyo lanyodo pa latin ma tye ka yeke ki kit goro man i bedo ki kero me niang i lok kom goro man ki kare ma i niang kwede ni latini tye ka yeke ki goro man ki dong ngo ma i timo.

Regina Okello: Madok i lok kom goro pa lutino twatwalle me wic ma weko kwane bedo tek, con kite wa i kare ma onongo an akwano, onongo aneno i class ma lutino tye madwong ni, lupwoonyo pwoonyo lutino weng kacel ki gin acel bene ento dano ni weng obiniang i rwom mapatpat, tye jo mukene ma obiniango oyoto, jo mukene obiniang ladyere, ento tye moni madong bene obirii ma pe obiniang oyotyot ma wang ma latin lawote aye ocito okonyo dok oloko kwede ogonyo maber-ber ci dong kwanyo ki kenyo cako niang, ci onongo angeyo ni meno I kit me niang Lubanga ocweyo dano ma niange patpat. I kare ma dong anongo i ma dong i kom ota kikome, atye ki latin anyaka ma tye en ki peko me niang oyot eno ni, niang mot dok kite ka oniang gin moni ma dong i neno ni oniang, myero ibed ka nwoyo ne pol ento ka pe i bedo ka nwoyo ne pol kare, wiye wil woko, ci i kare a dong an anonog eno ni i kwo na, pe obedo yot pein otera bene kare mo me niang ni tye ki goro eno ni. Abedo ki tam ni ce gwok nyo tye ka gale agala ento dong gale ne odoko dwong ma otero kare omiyo acako yenyo kony ki bot daktari ni oo ka aniang ni myero atere ki ma en tye kwede, latini nywale ne anywalo maber adada, gin mo ma obedo rac peke keken ni i kare ma dong myero ocak dongo ki ma lutino dongo kwede ki steps mapatpat i cako bedo otero kare maboo pien en boo atamao ni gwok pi boo ne ni aye oweko pe obedo- i cunge ne bene otero kare malac, wek owot dong dong bene otero kare malac loyo, ci lok wek ocak lwongo mama onongo dong tye mwaka adek ka ocako lwongo mama oweko abedo ki tute madwong. Ma abedo ka yenyo kony pa daktar, acito Lacor ci gutamo ni gwok lutino ma wigi dongo ni ci gucwala ni kong dok abin i ot yat madit abin anen daktar matiyo i kodi jami eno ni i ot yat ma AVSI supporting, ci acito kunu bene aneno daktar ni specialist. I kare ma daktar oneno latin, opimo pime weng, ci owaca ni latini eni peke ki peko ni eno, latini eni kome bene yot tye bene ki kero pien an macalo lanyodo aneno patpate tye, me acel, aneno ni goro-peke ki kero kit ma mito obed kwede, pien onongo appetite bene pe camo, onongo cak me adota ki i kor ni bene

pe mito maber. An atiyo, ci dong pol kare nongo in i ngeyo mon ma tiyo, lutino dong i cing lupidi, anongo ni lupidi dong pe gwoko kit ma mito gugwok kwede pien lapidi mito gin ma gwoko ne yot, gin ma ticce yot ci aloko lupidi ci oo kama dong anongo ni lupidi pe oibkonya, acako tingo latini ki i odiko acwalo wa bot dada ne ma tye wa kine me kilometer apar wiye angwen me aa ki kama abedo i iye kun angolo Town adok kilong ka adwogo atiyo i Town ka otyeno dok mito adok acit agam ka aloke adwog kwede kany ma pe obedo gin ma yot- obedo onongo mine onongo matek adada ento kadi bed kumeno pud obedo tek, pien atute ayubu gin acama weng acito kwede- ayubu cak, ayubu nguka wek kite ka kama atero iye ni ngati mo nongo tek me yubu ne dong omi-amiya keken nongo dong ayubu- tye ready. Ento ma adok ka gamo latin otyeno anaongo caka ni ki nguka ni weng pe ki mato ci dong nongo latin obedo kec me cake odiko paka wa otyeno ma iye ada ne onongo tye *so malnourished* ma daktar ni bene i kare ma aloko kwede owaca ni latini pe kome lit dok bene tye ki kero ento mwoc cam aye tye karem i kome ento dong bene pe tye yoo mo kit *vitamin* ango ma dong myero ami bene peke pien pol kare abedo ka yeke me miyo *multi-vitamin* ento pe bene kelo adwogi mo maber twatwal ci dong abedo ka longe kwede kumeno. Daktar ni eno ni okonya pien onongo oo kama dong an kikoma adwogo latwo aye pien anongo dong jami ne tek, latin dong pe romo timo jami kit ma latin ma tye *normal* myero otim kwede, luwote mukene ni onongoo gubedo jo ma gudongo oyot-yot. En ma latin oo mwaka acelli, nongo latin woto maber adada, loko bene maber adada ento en dong mwaka adek pe lwongo wa mama ma mwa ci obedo ka miya par ma tek ma an bene onongo dong atye ki two wic aye pien dong nongo jami ne pe tye ka time kit ma an amito ci daktar ni okonya ma dong owaca ni latin tye maber ci apenye jami ni latin guvu ne bene peke, pe romo lok, pe romo timo jami kit ma myero lutino mukene otim kwede ci owaci latini kome pe lit ento an aye koma lit. Man bene i agiki omiyo acako lwodo ne ci anongo ni tye ka loko lok ada pien an atye ki par matek adada pi latini, an aye dong koma lit, latini bene dong kome pe lit ci nicake i kare eno ni aye kit ma en owaca kwede ni awek latini kutim jami i kero ne kit ma nongo en obitwero kwede ci dong aye bene, agonya wiya ma onongo dong tye ki par matek twatwalli, aketo dong agonya ci acako ye latini ma en tye kwede, acako tere kit ma en tye kwede, acako bedo ki tek cwiny, acako tere mot mot. I kare ma dong acako kumeno, ci nongo bene ni ada tye ka konya, dong acako nyute jami mot mot, kadi ka amito ni otim gin mo, dong atere mapat, abite abita wek otim dok bene abedo cok kwede ci dong wabedo ka gini kumeno nio ma dok akwanyo kare me cito ka yenyo kony i kit me lok, acito wa Mulago i *speech therapy*, acito anongo daktar, daktar madit anongo tye nyar Acoli waloko ki daktar ni ma otime kwed i kom latini. I *room* pa daktar ni tye jami mapol, jami me tuku mabeco madwong adada pa lutino. Latini ocito kunu nongo ni myero i cok jami ne wabino kwede, daktar tye ka ngiyo ne, madongo otyeko pime gire weng, ci owaci wa ni latini eni obiloko, wamine kare me ngeyo jami mapol, bipwonye, obiloko ci owaci wa ni ka wadwogo omito wacwal latini i gang kwan ci dong wadwogo bene eno ni onongo dong *term* me ariyo, wabino bene wacwalo latini i gang kwan i kin luwote, wacito wan ki wone bene kama waloko ki lupwonye, waloko ki headteacher, waloko ki lupwonye ma pwonye i ot kwan. Watito codition ne weng, watito bene kit ma wabedo ka tute kwede i lok me ot yat wek ngo, omi kony ki lupwonye oniang kit yoo ango ma gi ite ki latini kwede wek pe dok kuter calo ngat ma lajemo aye ci bene ada lupwonye ni gubedo ki kony matek mada i kwo pa latini. Latini madong wacwalo i *school* onongo

akwanyo ki bota acwalo tye bot mama na, mama na onongo tye ki cawa me bedo kwede kacel pe cito ka mo, dok bene tye ki cawa me mine gin acama maber ci ada ki kunu o *picking up* matek adada ma kome bene ma onongo mwoc cam peke iye ni alokaloka onen pien mego onongo mine cawa wek ocam, nongo bedo kwede mot, bedo ka cuku cwinye ci oweko latini onongo yamo maber ci dong wacwalo bene i gang kwan ki bot mego kunu. Ki dong kony pa lupwonye, obedo ka dwogo ki gin mo, opwonyo lok matino tino, mama bene dong opwonyo lwongo ne ki kunu. Ma dong mwaka otum, wakwanyo wakelo i Town kany kama watero i Mother Ludia, kunu bene waloko ki lupwonye, watito lok ducu ma mako kom latini, peko ne kama tye iye ci lupwonye ni gujolo dok gubedo katero ne calo latin gi kikome ma oweko latini okwano kenyo nicake ki i Nursary ocito kwede wa P.2 ka bed ni onongo pe timo calo lutino mukene ni ento gin ma latini onongo ki kunu obedo madwong pien okwenye ki kama onongo pe loko nio kama loko leb munu mogo, coyo kadi bed pe coyo weng ento obedo keto cwiny pa lupwonye ki an bene abedo cok ki lupwonye ma atiko bedo ka lubu kore, waloko kwedgi latini tye ka timo nining kama bene ka odwogo gang ki miye tic dwogo kwede ma wan bene watimo ki gang dok lupwonye bene miyo cawa gi i odiko me neno ne, wabedo ka lubu kore ariyo ariyo ki lupwonye omiyo okwanyo latini nio kama dong oo iye.

Toolit: Apoyo twatwal lok ma i tito, i tito ma leng dok tye me niang ma tut twatwal kit ma i tito kit ma i yeke kwede ni aa i acakki paka kama dong oo iye wa kombedi cawa ni. Waneno i tute ni i yeke iyo mapatpat me neno ni i nongo kony ducu dok latinni myero okwan kit ma lutino ni mukene gukwano kwede. I kine bene gin ma amaro ma amiti apwo matek adida ene aye i kare ma dong i no tam ni omyero i cwal latini i gang kwan pe i cwalo i gang kwan ci i weko i cing lupwonye kit ma waneno time kwede pol kare ento i tito ki lupwonye i weko lupwonye gubedo ki ngec i kom ngo matye peko pa latini wek gunge kit yoo ango ma gin giromo konyo kwede latini. Dong amiti i mi tam bot lunyiwal bene kong, ma kato ne, ki lunyiwal ma gi tye ki kwai lutino ma calo man ma pol kare gi tero gi i gang kwan ci gi weko gi ma calo gin pe lupwonye onyo bene mogo pe gi neno adwogi-ni i kit jami ma in i kato ki iye yeke ma in i yeke iye weng, lunyiwal ma pol pe gi neno kit meno ci in ma calo lanywal acel ma tye ka yeke ki latin ma tye ki goro macalo man i kwan, jami ma i tye ka timo ne tye me kony mada ci wa neni mito imi kong pwony iyo macek ki lunyiwal wa kany.

Regina: Lutino ma kit eni ni pe yot twatwal me gwoko gi ka pe in i keto cwinyi pigi dok i moko tami me weko gi bedo kama ber, i romo tero gi ma calo gin ma pire pi tek i oti. Obedo tic pe lanyondo dok latini obigak meggi pe pa lapwony, lapwony ka in i tero latin bote, tiyo gire ma lube ki kit me ticgi dok bene obilubu kit lapwonye. Ka lapwony ma tye ki kit ma ki nywale kwede tiyo ki mar moni pa lutino meno ci obitute matek mada wek latini kadi bed ni nongo myero ki bed ka telo ne atela ka ngec wek owoti obitute telo i rwom moni ento ka lapwonye ma pe dong obedo ki lakodi miti onyo tam enoni, ci bene romo weko latini dong kenyo, en woto ki jo ma niang oyot. Dong obedo tic pe in lanyondo onyo an lanyondo matye ki lakodi peko ma kumeno i ota me neno ni ailo latin enoni bene obedo calo jo mukene pien i anyim, myero onongo yoo me kwo. In pe ibibedo ka gwoko latini wa naka i agiki pien kare pa dano tye patpat. Pol kare lanyondo kwongo weko lutino dok bene i kare mogo latin ka dongo odongo oo kamoni ci weki wek ocit

onong kwone bene ento dong ma obicito eni ma obijenge kite ka in i kele kwede, ka onongo yam in ibole i weko pe i lubu kore en aye kit ma obiwoto kwede ibinongo ni i agiki ne latini bibedo ki peko ni matwala i kwo ne, bibedo gin anyera bibedo gin ayetla i kwo pa dano ento i kom goro moni ma tye i kom kwo ne ni ka in lanyondo ne i nyute mar iye kit ma en tye kwede ka niang mot, i ye ni en niang mot, dong mito i konye ma lube ki niange mote ni wek olo oniang ki dong bene ma pire tek myero i bed ki wang ma bit me neno ngo ma latin enoni romo tiyo ne pi anyime pien cawa mukene kwan me ot kwan po obitere twatwal i tic ma kilwongo ni tic akwana onyo (*white collar job*) ci tic cing romo bedo ma pire tek i kwo pa latin ma tye kumeno ci pire tek ni in ma lanyondo ni lapwony bene myero otim ento lanyondo tye ki tic enoni ma tek adada pien enoni dong tye i kom kwo ni kikome myero i bed ka ngiyo ne, miti ne tye me timo ngo onyo kero ne romo timo ngo ni, mito i bed ka ngiyo kenyo ka dong i niang ci dong miti in i kony kore, i cuk kore kakenyo ni enoni wek opwonye ma lupe ki tic enoni wek pe latini i anyim obed ma gin atima pe, yoo mo ma en romo nongo ki cente, nongo ki yoo kwo, dong nongo bene peke, ci pire tek bot wan lunyondo ma watye ki lutino wa kumeno me timo ne kumeno, me ye kong namba acel ni latin enoni tye ki goro ni ci dong i tere malube ki goro enoni kun nongo ibedo ki neno pi anyime olo obed ki gino mo me atima pe obed ka jenge ajenga i kom jo mukene pi kwo ne.

Toolit: Apwoyo twatwal, kit ma i waco kwede ye latini in ma calo lanywal kit ma tye kwede ki dong tere i rwom onyo i kit kero ma nongo en tye kwede malube ki goro ma en tye ka yele kwede obedo gin ma pire tek dok meno gin ma konyo twatwal me neno ni i kom goro enoni latin meno onongo kit jami ducu ma en romo nongo ne wek kwo ne obed maber ma rom aroma ki ngat ma pe ki goro mo. Dong i lokki con i tito ma pol ma mako kit ma lupwonye ki gangi kwan gu konyo kwede. Amito wa nen kong bene ki dong bot dul madit macalo miri i yub gi i kit me konyo kwan i lobo man wa nongo ni gukelo gin ma ki lwongo ni kwan ma ribo lutino ducu labongo apokapoka kono tye ki goro onyo pe ki goro. In niangi tye ni ngo i kom yub eni ki dong ma calo lanywal i tye ki latin ma tye ka yele ki goro i kit me kwan, I nongo calo yub eni ma miri okati kwede eni tye ka konyo ne iyo mo?

Regina: Ber twatwal, an pol kare latina obedo ka kwan i gang kwan ma pe pa Miri onyo (*Private school*) oweko pe aromo waco lok madwong twatwale kenyo enoni pien gin mo ma angeyo ki iye matut peke. I gang kwan kama latina obedo ka kwan iye ni lupwonye obedo ka mine kony adada dok tye lupwonye mogo ma nongo ki pwoyo gi pi lutino ma gi tye ki goro ma gubedo ka konyo ne, gumine matek mada ento aneno ni gamente pe ka timo gin ma romo me konyo lakodi lutino ma tye kumeno. Gitye ma ki weko gi woko, ci kony mo maber twatwal ma dong awinyo onyo ma neno ma gi tye ka nongo ne peke, ento pire nongo tek ni meno gamente omyero guter joni bene ma calo but jone kikome dok obed ki yub maber pigi dok onongo kit yoo mo ma ki romo konyo gi kwede weko pe gin dok gi dongo cen. Ento bene pire tek ni gubed gukwan ka acel ki lutino mukene ni pe ki pok gi keken ni meno omyero ki mi dok bot gi kony ma kato malube ki calo tic cing gi eni ni, gum ne obed tye bot gi kun nongo gi mede ki kwan moni ma jwii ni i kin lutino mukene ni weko dok pe gi guru gi i dul gi ke ken ken gi, gubedo ma nongo gi kube ki jo mukene ni, jami mukene ma nongo jo mukene omyero oniang gi bene gin niang i rwom gi eni ni ento gi mede ki bure ki kit ma dong diki maca bi kwo kwede ma ka nongo gamente romo ye ma gi kero

ki idistrict ka acel acel ka twere gang kwan mo ma nongo konyo lakodi lutino enoni ma nongo i gang kwan enoni, ki keto lupwonye ma tye ki diro ma rwate ki jo enoni dok bene ki neno ni wel lutino ma gi tiyo kwede pe dok obed ma dwong twatwal pien joni eno ni gi mito keme kwedgi ki acel acel, kony ma nongo lapwony ki latin pi cawa ma pol, lakodi kony enoni nongo mite ma dwong ma nongo omyero lupwonye ego ni gi mini gi lutino ma nok weko gi bedo ki cawa, kero me konyo gi kit rwate.

Toolit: Apwoyo twatwal, kit ma i tito kwede, Miri pud tye ki tic ma tek ki dul mapatpat ma gi tye ka neno ni pwonye owoto maber ma kato ne bot lutino ma gitye ki goro onyo gi tye ka yeke ki goro mapatpat i kit me kwan. Ka ni in imi tam i kit ma lupe ki kit tekare ma in i kato ki iye nicake i nywalo latin ma i nongo tye ka yeke ki kwayi goro mapatpat obino i kit me kwan. Ageni kato i kit kwo eni omini ngec mapol, pwony mapol, omiyo neno mapol iwi ma cawa mukene i romo bedo ki nongo ma i byeko nongo ka ki timo romo konyo matek adada ento nongo pud pe tye ka time onyo jo ma tye ka konyo kwan pe tye ka neno ne, i neno calo ki neno ni ma calo lanywal onyo lanyondo ma tye ka yeke ki kit goro macalo eni ni, i nongo calo ngo ka ni in cwal macalo lega ni bot dul ma gitye ki kero me neno ni kwan obedo maber i yoo mo keken bot lutino ma tye ki goro mapatpat, in i romo waco bot gi.

Regina: Gin atima pi lutino eni tye ma omyero lunyondo, lupwonye ki gamente gutim bene ki lumi kony mukene ni gutim wek lutino eni gubed ki kwo ma ber i anyim. Lutino ni ki twero konyo gi, pi lunyondo kit ma con an awaco kwede me acel myero waye ni lutino ni tye ki goro dok goro gi ni eni ni wa romo konyo gi ki iye kun ma gitye kwede ni myero gubed ka nyim maber, ka waye gi ci bene wabedo ki diyo cwiny onyo me wa kuru gi, wa tero gi mot mot, pe wabedo ka yeto gi ayeta pien nongo pe i miti gi bene weko nongo pe gi romo timo gin moni kit ma wan waye ka mito ne ento pien kit ma ki cweyo gi kwede pe gi tye ka timo ne, myero water gi mot mot wa dor gi ma rwate ki tekare ma gi tye kwede kun wa yapi gi yoo, gin mo keken wa kelo kama leng kony ma weko gi niang calo jami mogo me kwan wa weko gi tiyo mot mot dok waribbe kacel ki lupwonye wa weko lupwonye niang peko gi, wagamo jami ki bot lupwonye ka gubino gang, wamini gi kony wek gutii i jami ni gudwok bot lupwonye, lupwonye dok gugweti, wabed ka kony kacel ki lupwonye, ki dong lanyodo myero omar latin eno ni wek latini obed ma ngeyo ni en ki mare bene, en bene konye tye pien ka in pe ye latin ni onyo iye me wot kwede kumeno ibitiko bedo ka cayo ne, ibitiko bedo ka yeto ne, ci i agiki ne latini bene obidongo ma ngeyo ni en pe i tye laming, konye peke pe bene i romo timo gin mo, ci bene en obibedo kumeno ento wek latini obed ki anyim ma leng, nongo in lanyodo ibedo ka loko jami mabeco i kome kit ma wa bible waco ni meno gin ma dog wa loko i kom lutino time kumeno en kit ma in ibedo ka lok kwede ni obi tine i kom latini kumeno ci alego ni lunyondo luwota waloko gin ma gedo lutino ento pe neko lutino aneka i romo neko lutino wa ki kit maber kikom-wa ci wa ged gi ageda ki kti tekare ma gitye ni meno i kit me niang i kit me kwan gitye ki goro ento ka wa gedo gi obi bene gimo ci bot lupwonye bene omyero gin oniang me acel latini kit ma tye kwede dok guye gujole gutere bene kit ma en tye kwede wek gubed ki kero me nongo ber pa pwony gi pe gubed ka cayo gi pien pe obedo i miti gi ento dong gi nongo pe gi tye ka niang i rwom pa lutino mukene ni, ento dong myero giter gi calo gin ma pire tek matek wek ki ywa gi ki wot kwed gi karacel, ki bene gu

nyuti gi mar, I ot kwan lupwonye myero obed calo lugwok gi, i ngeyo lutino mapatpat i ot kwan gitye bene ki kit gi mapatpat tye lutino mukene ma tye lubwomi adada ma ka i nen latin matye ki goro kumeno dong doko gin ayela gi, ci obed tic pa lapwony me gwoko lakodi lutino enoni ki ot kwan ma ka oneno ni latin moni gitye ka yelo ne myero en obin olok pire wek luwote ogik yelo ne ki dong wan lunyondo bene ka i nen latin bino waci pi ayela mo ma en tye ka nongo ne i ot kwan pien cawa mukene latin bedo agonya ki lanyondo loyo lapwony, in myero i kwany kare ni i cit bot lapwonye ci nywak kwede, en gin ma an abedo ka timo ne eno ka i nen ni latin bedo ka dwoko lok twatwal ni ki tye ka yeke, pol kare bene gi lwongo nying lutino ma yelo gin bene ci acito a loko ki lapwony awaci latin eni ni tekare ni dong bino bedo ka lok ki nying latin ma kit eni ni, ni tye ka yeke ci kong i tem ngiyo ne kong ci ibinongo ni lapwony konyo ci timo kit eno ni giko ento ka peke, obiyelo latini ma obiringo weko kwan woko. Dong ka adok bot gamente wa, eni ni obedo lutino pa gamente gi tye i cing wan lunyondo ento gin tye gamente bene ma omyero gamente obed ki yub pi gi bene, dong lega na madit dok bot *office* me “Education” ma loyo pwonye ka twere gutute gukony wa ki lutino eni ni, gunong kit yoo mo ma gi keto gang kwan i bot tye konyo gi ki kero ma gitye kwede ni wek lupwonye ma obikonyo gi obed ki kero ma nongo ki pwonyo gi bene me konyo gi. Ki dong wan ma calo lunyondo, an angeyo ni atye ki latin ma kumeno, lanyondo moni bene ngeyo ni i tye ki latin ma tye kumeno ento pe wa ngene bene pa angeyo yoo mene ma omyero ati kwede wek alwong joni wek agugi wek wa cak nywako tam, nywako peko wa kacel wek wa kony lutino wa ento ka *office* me “Education” okati kama leng olwongo keti calo i radio ni ka i tye ki latin matye ki peko i kwan i gangi bino i nino ma kuman pe me gamo jami mo ento guru wiwa kacel acaki ne romo cake kumeno, ka oguru wii jo matye kumeno kacel, ci joni gi bedo ki kero me ngene i kin gi, gi cako ribu tam kacel, gi cako gino mo maber, cako kati ki kenyo, giromo cako calo dul onyo “association” ci in i ngenyo dano madwong dwon gi longo loyo ngat acel ci kony romo nonge ki kenyo pi lutino ni, jo mukene onyo “partners” mukene onyo luminy kony mukene calo NGO gi bene gitye, ma bene wagoyo oduru bot gin ni meno kit kony mo keken ma romo nonge pien gin gitye ki kero dok ki ngec ma lalac, gitye bene ki kupe ma lalac ci kony mukene nongo gin romo ngeyo kama romo aa ki iye ci ka tye gin okup wa bene wek wa nong lakodi kony ma kumeno pi lutino wek lutino obed ki anyim maber. Gin ma pire tek ki bot wan ma calo lunyondo ene aye me weko lutino eni ni me bedo ki anyim maber ma romo jenge pire kene ma pe anyim ma myero ki bed ka konye a konya ento romo bedo pire kene, kono pe tye i *office* madit ento tye kit yoo ma en romo nongo ki cente, camo, ka two tye woto i ot yat, gwoko lupaco ne ma pe lego-alega, en kama wan wamito ni en eno.

Toolit: Apwoyo twatwal mego Regina i lok mapol me i nywako i kit ma lapeny obedo ka kati kwede, tye me niang matut dok tye me kony twatwal bot dul mapatpat ma in i cwalo ocito bot gi. Amit awac ni an pire kena apeny jo mapol dok atye ki gen ni dul lwod man, dul mapol ma obiwinyo gin obikwanyo jami ma pol ki iye. Dong bene ma kelo wa i agiki me nywako lok wa kwedi kama wa pwoyo twatwal in me miyo cawa ni me nywako kwed wa, watye ki gen ni obibedo me kony ma it twatwal bot dul mapatpat macalo lunywal, lupwonye ki dul mukene ducu ma gitye ka yeke ni lutino ma tye ka yeke ki goro mapatpat i kit me kwan, kwan gi obed maber. Ki tung botwa i Backup Uganda, wan wa waco ni ‘lutino weny twero pwonye’.

Gulu, Uganda / Zwolle, The Netherlands

E-mail: info@backupuganda.org

Web: www.backupuganda.org

Tel: UG +256 7 72630078

NL +31 38 4604615

Agikki: Wapwoyo winyo Lutino weng romo Pwonye. i romo nywako tami kwed-wa, i romo ribbe facebook ki bene i romo cwalo lapeny mo keken ma i tye kwede i namba cim matye **0772630078**. I mito ngeyo matut i kom dul me Backup Uganda wek i bed ki ngec i kom jami matime i romo nongo i wang website www.backupuganda.org onyo i facebook, instagram, Twitter kacel ki LinkedIn.